

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій
Юридичний факультет

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання контрольних робіт для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» освітньо-професійної програми «Цивільна та господарська юстиція (Суд. Нотаріат. Правова допомога)»

Обговорено і рекомендовано
на засіданні кафедри
правоохоронної діяльності та
загальноправових дисциплін
Протокол № 7 від 05 червня 2024 р.

Чернігів 2024

Конституційне право України: методичні вказівки до виконання контрольних робіт для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» освітньо-професійної програми *«Цивільна та господарська юстиція (Суд. Нотаріат. Правова допомога)»* / Укл.: Нітченко А. Г. Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка», 2024. 16 с.

Укладачка:

НІТЧЕНКО АЛЛА ГРИГОРІВНА, канд. іст. наук, доцентка кафедри правоохоронної діяльності та загальноправових дисциплін

Відповідальна за випуск: КОЗИНЕЦЬ ОЛЕНА ГАВРИЛІВНА, канд. іст. наук, доцентка, завідувачка кафедри правоохоронної діяльності та загальноправових дисциплін

Рецензент: СЕЛЕЦЬКИЙ ОЛЕКСІЙ ВІКТОРОВИЧ, к.ю.н., доцент, декан юридичного факультету ННІ права і соціальних технологій НУ «Чернігівська політехніка»

ЗМІСТ

ВСТУП	4
I. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО НАПИСАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ	5
II. ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ	6
III. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ	13
IV. ПЕРЕЛІК БАЗОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ	14
V. ПЕРЕЛІК БАЗОВИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ	14
ДОДАТОК А	16

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Конституційне право України» є обов'язковим компонентом ОП «Цивільна та господарська юстиція (Суд. Нотаріат. Правова допомога)» з циклу загальної підготовки фахівців освітнього ступеня «бакалавр», галузі знань 08 «Право», спеціальності 081 «Право», предметом вивчення якої є основи конституційного ладу України, суспільні відносини щодо конституційно-правового статусу людини і громадянина, форми безпосередньої демократії, організація та діяльність органів державної та судової влади, основи адміністративно-територіального устрою України та місцевого самоврядування.

Метою викладання навчальної дисципліни «Конституційне право України» є формування у студентів ґрунтовних знань в галузі конституційного права, вміння використовувати їх у повсякденному житті та професійній діяльності.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Конституційне право України» є: ознайомлення з основними поняттями та їх визначеннями у конституційному праві України; вивчення основ конституційного ладу України, правового статусу особи; вивчення особливостей побудови та функціонування системи органів державної влади та місцевого самоврядування; практичне засвоєння положень Конституції України та інших нормативних актів, які регулюють конституційно-правові відносини.

У підсумку ЗВО повинні

знати:

- поняття, місце і роль конституційного права у системі права України;
- джерела та систему конституційного права України;
- основні засади конституційного ладу України;
- конституційні права, свободи й обов'язки людини та громадянина в Україні;
- конституційні форми безпосередньої демократії в Україні;
- основні положення і принципи організації державної влади в Україні;
- конституційно-правовий статус Верховної Ради України;
- конституційний статус Президента України;
- конституційно-правовий статус вищого, центральних і місцевих органів виконавчої влади в Україні;
- основні принципи судоустрою і судочинства в Україні;
- територіальний устрій і систему місцевого самоврядування в Україні.

вміти:

- давати усні та письмові пояснення з питань конституційного права;
- складати основні види документів, які впливають із застосування норм конституційного права;
- обґрунтовувати підстави і порядок реалізації громадянами передбачених Конституцією України прав і свобод.

І. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО НАПИСАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

1. Призначення контрольної роботи

Контрольні роботи з навчальної дисципліни «Конституційне право України» виконуються з метою закріплення та поглиблення теоретичних знань і вмінь здобувачів вищої освіти.

2. Мета контрольної роботи

Мета виконання контрольної роботи полягає в тому, щоб на базі знань і умінь з цієї дисципліни здобувачі вищої освіти продемонстрували рівень засвоєння обсягу навчальної програми, закріпили вивчений матеріал, продемонстрували набуті навички самостійної роботи з законодавством, літературними джерелами, а також розвитку теоретичного та професійного мислення.

3. Визначення теми контрольної роботи

Здобувачам вищої освіти пропонується виконання одного варіанту контрольної роботи на підставі визначення базових термінів, розгляду теоретичних питань, вирішення тестових завдань та практичних ситуацій.

Варіант теми контрольної роботи визначається в залежності від номеру здобувача вищої освіти за списком у журналі академічної групи. Заміна варіантів не допускається.

4. Вимоги до написання та оформлення контрольної роботи

Після визначення теми здобувач вищої освіти повинен уважно ознайомитися з методичними рекомендаціями, і лише після цього приступити до виконання контрольної роботи.

При підготовці й написанні контрольної роботи слід ретельно проаналізувати норми чинної Конституції України та відповідного нормативно-правового законодавства, вивчити теоретичні джерела. Усі теоретичні питання обґрунтувати, проаналізувати теоретичні положення і зробити узагальнення. В повному обсязі викласти відповіді на всі поставлені питання, в тому числі виконати практичне завдання.

Зміст контрольної роботи повинен відповідати визначеним питанням варіанту контрольної роботи. Відповідь на кожне питання має бути повна та всебічна.

Контрольна робота виконується та оформлюється за наступними методичними вимогами: формат А 4, Шрифт – Times New Roman, кегль – 14 pt., абзац – 1,25 см, поля – 20 мм, інтервал – 1,5; державною мовою, акуратно, з дотриманням правил ділового мовлення; титульна сторінка оформлюється відповідно до Додатку А цих вказівок; наприкінці роботи наводиться список використаних нормативних актів та літератури.

Контрольна робота подається викладачу для оцінювання у строки визначені навчальним планом. Роботи, що не відповідають вимогам, повертаються здобувачу вищої освіти на доопрацювання.

Здобувачі вищої освіти, які не здали на перевірку контрольну роботу без поважних причин, або отримали незадовільну оцінку, вважаються такими, що не виконали навчального плану.

II. ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Варіант1

1. *Дайте визначення понять:* конституція; матеріальна і формальна конституції; писана і неписана конституції.

2. *Дайте відповідь на наступні питання:* У чому полягає сутність конституції? У чому полягає сутність правової природи Конституції? Що означає «пряма дія» норм Конституції?

3. *Виберіть правильні відповіді:*

1. Гарантом прав і свобод людини та громадянина в Україні є:

- 1) Верховна Рада України;
- 2) Президент України;
- 3) Кабінет Міністрів України;
- 4) Конституційний Суд України.

2. Хто, згідно з Основним Законом нашої держави, має виняткове право визначати і змінювати конституційний лад України:

- 1) Верховна Рада України;
- 2) народ України;
- 3) Президент України;
- 4) ніхто.

3. Комітети Верховної Ради України:

- 1) здійснюють контроль за роботою Голови Верховної Ради України;
- 2) здійснюють законопроектну роботу, готують питання, віднесені до повноважень Верховної Ради України, попередньо розглядають питання, що віднесені до повноважень Верховної Ради України;
- 3) ініціюють проведення Всеукраїнського референдуму;
- 4) наглядають за виконанням Державного бюджету.

4. *Практичне завдання:*

Визначте норми Конституції і відповідні закони України, що утворюють такі конституційно-правові інститути:

- 1) конституційний лад України;
- 2) право власності;
- 3) громадянство України;
- 4) правовий статус людини і громадянина;
- 5) територія України;
- 6) атрибути державності України;
- 7) виборче право;
- 8) місцеве самоврядування.

Завдання 5. *Дайте відповідь на задачу з конституційного права:*

До Верховної Ради України було подано проект щодо внесення змін до Розділу II Конституції України, а саме виключити такі соціальні права, як право на достатній життєвий рівень, право на житло, право на працю тощо й передбачити право на соціальний захист для людей похилого віку (на гідне та незалежне життя, участь у соціальному та культурному житті) та людей з фізичними вадами (на заходи, призначені для забезпечення їх незалежності, соціальної та професійної інтеграції і участі в суспільному житті). Також запропоновано доповнити нормою наступного змісту: «Держава зобов'язується в індивідуальному порядку і в порядку міжнародної допомоги та співробітництва, зокрема, в економічній і технічній галузях, задіяти усі наявні ресурси і використати можливості для того, щоб поступово забезпечити повне здійснення соціально-економічних прав усіма належними способами».

Наскільки доцільними з конституційної точки зору є такі зміни? Дайте розгорнуту характеристику другому поколінню прав людини.

Варіант 2

1. *Дайте визначення понять:* суверенітет нації, суверенітет народу, суверенітет держави.

2. *Дайте відповідь на наступні питання:* Охарактеризуйте зміст поняття «функція». Які функції виконує Конституція України? Роз'ясніть їх зміст.

3. *Виберіть правильні відповіді:*

1. Укажіть, яким є термін повноважень Верховної Ради України згідно з Конституцією України:

- 1) 4 роки;
- 2) 5 років;
- 3) до нових виборів парламенту.

2. Згідно з Конституцією, найвищою соціальною цінністю в Україні визнається:

- 1) українська держава та її незалежність;
- 2) людина, її життя та здоров'я;
- 3) територіальна цілісність України;
- 4) усі відповіді правильні.

3. Право законодавчої ініціативи у Верховній Раді України належить:

- 1) народним депутатам України;
- 2) Верховному Суду України;
- 3) органам виконавчої влади України;
- 4) усі відповіді правильні.

4. *Практичне завдання:*

Із тексту Конституції України випишіть будь-яке положення та відповідне рішення Конституційного Суду України, яким дано його офіційне тлумачення. Доведіть, що рішення Конституційного Суду є джерелом конституційного права України.

Завдання 5. *Дайте відповідь на задачу з конституційного права:*

На парламентських слуханнях, присвячених удосконаленню системи організації державної влади, народний депутат З. наголосив: що оскільки у ст. 6 Конституції України закріплено, що державна влада здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу і судову (а це положення відносять до основ конституційного ладу), то існування в Україні інших органів державної влади Основний Закон не передбачає. Саме тому з метою забезпечення стабільності конституційного ладу України необхідно терміново ліквідувати всі державні органи, які не належать до жодної з гілок державної влади, передбачених ст. 6, передавши їх владні повноваження легітимним органам.

Проаналізуйте таку пропозицію народного депутата. Про які органи влади може йти мова?

Варіант 3

1. *Дайте визначення понять:* абсолютні права, політичні права, природні права.

2. *Дайте відповідь на наступні питання:* Назвіть елементи системи правової охорони Конституції України. Дайте визначення поняття гарантії Конституції України. Назвіть види гарантій Конституції України.

3. *Виберіть правильні відповіді:*

1. Укажіть повноваження у сфері законодавства, які, згідно з Конституцією, має Президент України:

- 1) право законодавчої ініціативи;
- 2) право підпису законів;
- 3) право вето щодо прийнятих Верховною Радою України законів;
- 4) право скасування законів, прийнятих Верховною Радою України;
- 5) право скасування актів Кабінету Міністрів України;
- 6) право зупинення дії актів Кабінету Міністрів України.

2. У чому полягає специфіка конституційно-правових відносин?

- 1) вони не пов'язані зі здійсненням публічної влади;
- 2) вони характеризуються особливим суб'єктним складом – деякі суб'єкти конституційно-правових відносин не можуть вступати в інші види правовідносин;
- 3) у значній частині конституційно-правових відносин права та обов'язки суб'єктів реалізуються не безпосередньо, а через інші правовідносини;
- 4) вони пов'язані з реалізацією прав і свобод людини і громадянина.

3. Які з наведених нижче елементів входять до системи конституційного права України?

- 1) принципи конституційного права;
- 2) конституційно-правові інститути;
- 3) органи державної влади;
- 4) конституційні норми.

4. *Практичне завдання:*

Проаналізуйте статтю 25 Конституції України.

Дайте визначення основного поняття, про яке йдеться. Яке право/права закріплено в статті 25 Конституції України? Укажіть основні підстави набуття громадянства дітьми згідно із законодавством України.

Завдання 5. *Дайте відповідь на задачу з конституційного права:*

Верховна Рада України прийняла Закон України “Про систему виконавчої влади”. Президент нашої держави визнав цей акт таким, що не відповідає Конституції України, не підписав його і поставив питання про розпуск парламенту в тому випадку, якщо він самостійно не виправить ситуації та не скасує результатів попереднього голосування по Закону. Верховна Рада України погодилася з

вимогами глави держави і прийняла постанову про скасування результатів голосування по схваленню цього Закону в цілому.

Яким чином Верховна Рада України може скасувати прийнятий Закон? Надайте правову оцінку діям парламенту по скасуванню результатів голосування.

Варіант 4

1. *Дайте визначення понять:* глава держави, легалізація, легітимація.

2. *Дайте відповідь на наступні питання:* У чому полягає зміст принципу розподілу влади? Чи передбачає він необхідність належності усіх органів державної влади до цих гілок? Чи відповідає змісту цього принципу існування органів державної влади поза ними?

3. *Виберіть правильні відповіді:*

1. Хто з наведених нижче суб'єктів може прийняти резолюцію недовіри Кабінету Міністрів України:

- 1) Президент України;
- 2) Конституційний Суд України;
- 3) Верховна Рада України;
- 4) коаліція депутатських фракцій у парламенті.

2. Які з зазначених нижче груп відносин є предметом галузі конституційного права України?

- 1) відносини, що визначають засади і принципи організації та функціонування місцевого самоврядування в Україні, діяльності органів місцевого самоврядування;
- 2) відносини, в які вступають робітники і службовці в процесі здійснення трудової діяльності в сфері виробництва;
- 3) відносини з приводу організації і діяльності органів державної влади України;
- 4) відносини, що виникають у процесі здійснення фінансової діяльності, накопичення і використання фінансових ресурсів.

3. Що означає невідчужуваність та непорушність основних прав і свобод людини?

- 1) жодне із зафіксованих у Конституції України прав людини не може бути вилучено державою;
- 2) відмова людини від своїх основних прав і свобод є юридично недійсною;
- 3) у разі будь-яких порушень прав і свобод людини вони повинні бути поновлені відповідними органами держави;
- 4) Конституція України не містить положень про можливість обмеження державою прав і свобод людини.

4. Практичне завдання:

Із рекомендованих до аналізу рішень Конституційного Суду України випишіть положення, що вказують на юридичні властивості Конституції України.

- Рішення Конституційного Суду України від 03.10.1997 № 4-зп (справа про набуття чинності Конституцією України) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-97#Text>
- Рішення Конституційного Суду України від 16.04.2008 р. №6-рп/2008 (справа про прийняття Конституції та законів України на референдумі) URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-08#Text>
- Рішення Конституційного Суду України від 30 вересня 2010 р. № 20-рп/2010 (справа про додержання процедури внесення змін до Конституції України) URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/323347_323412

Завдання 5. Дайте відповідь на задачу з конституційного права:

Кабінет Міністрів України прийняв постанову про збільшення ставки податку на прибуток.

Чи є правомірною така постанова? Відповідь обґрунтуйте

Варіант 5

1. Дайте визначення понять: державний апарат, державний механізм, інституція.

2. Дайте відповідь на наступні питання: Назвіть повноваження КСУ відповідно до Конституції України? Чиї акти можуть бути предметом перевірки КСУ щодо їх конституційності? Які повноваження має КСУ щодо участі у процедурі внесення змін до конституції України?

3. Виберіть правильні відповіді:

1. Який із названих органів є вищим у системі органів виконавчої влади?

1. Верховна Рада України;
2. Верховний Суд України;
3. Конституційний Суд України;
4. Кабінет Міністрів України.

2. Що з перерахованого нижче не є конституційним обов'язком громадян України:

1. отримання загальної середньої освіти;

2. сплата податків;
3. не заподіяння шкоди приватній власності;
4. не заподіяння шкоди природі.

3. Конституцію в матеріальному значенні становлять норми:

1. які містяться в єдиному нормативному акті – Конституції;
2. які приймаються в порядку всенародного референдуму;
3. які регулюють найважливіші відносини організації державного та суспільного життя;
4. які підлягають забезпеченню силою державного примусу.

5. *Практичне завдання:*

Які методи конституційного права відображають зазначені норми:

- «Кожен зобов'язаний сплачувати податки і збори в порядку і розмірах, встановлених законом»;
- «Цензура заборонена»;
- «Україна є унітарної державою»;
- «Кожен, хто працює, має право на відпочинок»
- «Громадяни відбуватимуть військову службу відповідно до закону»
- «Народні депутати України здійснюють свої повноваження на постійній основі»
- «Референдум не допускається щодо законопроектів з питань податків, бюджету та амністії».

Завдання 5. Дайте відповідь на задачу з конституційного права:

За Конституцією України КСУ складається з 18 суддів. Верховна Рада України призначила 6 суддів, Президент України призначив 6 суддів, а у зв'язку із затримкою зі скликанням з'їзду суддів 6 посад суддів залишилися вакантними. З метою забезпечення функціонування КСУ Президент видав Указ про тимчасове призначення на вакантні місця ще 6 суддів до їх затвердження на з'їзді суддів України.

Проаналізуйте ситуацію і дайте правову оцінку формуванню складу КСУ.

III. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Максимальна кількість балів, яку може отримати ЗВО у процесі виконання модульної контрольної роботи – 6 балів.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна робота передбачає виконання двох блоків завдань:

- перший блок – теоретичні питання та тестові завдання;
- другий блок – практичні завдання та вирішення задач.

6 балів – повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації) на всі питання модульної контрольної роботи; ЗВО вільно орієнтується в поданому матеріалі;

4-5 балів – ЗВО надав на 75 % питань модульної контрольної роботи; відповіді на всі питання контрольної потребують уточнень;

3 бали – ЗВО надав відповіді на 60% питань модульної контрольної роботи; відповіді потребують суттєвих уточнень, недостатнє володіння матеріалом;

2-0 балів – ЗВО надав відповіді менше ніж на 50% питань модульної контрольної роботи; відповіді потребують значних уточнень; ЗВО не орієнтується в поданому матеріалі, вкрай обмежена відповідь.

IV. ПЕРЕЛІК БАЗОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кучук А.М., Завгородня Ю.С. Конституційне право. Частина 1: навч.-метод. посіб. Дніпро: Середняк Т. К., 2023. 128 с.
2. Конституційне право України: підручник. 11-е видання: (присвячене 30-ій річниці заснування юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет») перероблене та доповнене. Ужгород : РІК-У, 2023. 536 с.
3. Конституційне право: підручник / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; за заг. ред. О. С. Бакумова, Т. І. Гудзь, М. І. Марчука; [О. С. Бакумов, Л. Д. Варунц, Т. І. Гудзь та ін.]. Харків, 2019. 484 с.
4. Конституційне право: підручник / за заг. ред. М.І. Козюбри./ Ю.Г. Барабаш, О.М. Бориславська, В.М. Венгер, М.І. Козюбра, А.А. Мелешевич. К.: Ваїте, 2021. 528 с.
5. Практикум з Конституційного права України / В.Ф. Нестерович. К. : Ліра-К, 2018. 64 с.
6. Конституційне право України. Повний курс: навч.посібник / О.В. Совгіря, Н.Г. Шукліна. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 556 с.
7. Конституція України: наук.-практ. Коментар / за заг. ред. К.І. Чижмарь, О.В. Лавринович. К.: Вид-чий дім «Професіонал», 2021. 290 с.

V. ПЕРЕЛІК БАЗОВИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ

1. Система дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка». Курс: Конституційне право України. URL: <https://eln.stu.cn.ua/course/view.php?id=451>
2. Бібліотека Конгресу США URL:<http://www.loc.gov/index.html>
3. Бібліотека та архіви Канади URL:<http://www.collectionscanada.ca/>
4. Бюлетень «Офіційний вісник України». URL: <http://ovu.com.ua/>
5. Верховна Рада України. Офіційний веб-сайт. URL: <http://portal.rada.gov.ua>
6. Верховний Суд України. Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.scourt.gov.ua>
7. Вища рада юстиції України. Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.vru.gov.ua>
8. Законодавство України. Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/504/96-вр>
9. Конституційна Асамблея: електронна бібліотека. URL: <http://nbuv.gov.ua>
10. Кабінет Міністрів України. Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control>
11. Конституційний суд України. Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.ccu.gov.ua/>
12. Президент України. Офіційне інтернет-представництво <http://www.president.gov.ua/>

13. *Судова* влада в Україні. Офіційний веб-портал. – Режим доступу: <http://court.gov.ua/>

14. *Уповноважений* Верховної Ради України. Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.ombudsman.kiev.ua>

15. *Урядовий* портал. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/>

Зразок оформлення титульної сторінки контрольної роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій
Юридичний факультет

КОНТРОЛЬНА РОБОТА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ»

Варіант № _____

Іванова Тараса Володимировича

(вказіть ПІБ)

Здобувача/ки вищої освіти _____ курсу

Група _____

(вказіть вашу навчальну групу)

Контрольну роботу перевірив:

к.і.н., доцентка Нітченко А.Г.

оцінка _____

« _____ » _____ 20 _____ р.

Чернігів -2024